

Köz- és díszvilágítás Budapesten

A Világítástechnikai évkönyv 2004-2005-ös kiadása tartalmaz egy olyan szakcikket, amely a budapesti dísz- és közvilágítási feladatokat ellátó társaság (a továbbiakban társaság) megalakulásáról, az alapításkor eldöntött energiatakarékossági célú közvilágítás korszerűsítési program végrehajtásáról, az MSZ EN ISO 9001:2001 minőségirányítási rendszer bevezetéséről és alkalmazásáról adott tájékoztatást. Jelen dolgozat célja az általános tájékoztatáson túl elsősorban a társaság tulajdonában, üzemeltetésében lévő budapesti köz- és díszvilágítási berendezések üzemeltetési gyakorlatában bekövetkezett változások ismertetése, egy lehetséges középtávú üzemeltetési stratégia főbb elemeinek bemutatása.

A tulajdon kérdése

Még napjainkban is vissza-visszatérő téma a közvilágítási berendezések korábbi tulajdonlasi szerkezetének vitatása, értelmezése. Megítélésem szerint ez már oka fogott, hiszen az állami tulajdonlást előíró törvény hatályon kívül helyezését követően megnyílt a lehetőség valamennyi önkormányzat számára a tulajdonviszonyok rendezésére. Egyrészt szabadon dönthetett az elkészült új berendezések tulajdonáról, másrészt vitathatta az áramszolgáltató részvénytársaságokban való részesedésének mértékét.

Budapesten a Fővárosi Önkormányzat a törvényi feltételek változását követően a nagy összefüggő, az önkormányzat által létesített közvilágítási vagyontárgyakat és díszvilágítási berendezéseket nem adta át tulajdonjo-

gilag a fővárosi áramszolgáltató részére, csak üzemeltetésre. Ennek eredményeként a Fővárosi Önkormányzat a társaság alapításakor a 3 milliárd forint készpénz mellett több mint 800 millió forint értékű tárgyi eszközöket apportált a társaságba.

A főváros vezetése az áramszolgáltatói részvénytársaságok megalakulását követően szakmai tanulmányokra alapozva vitatta a fővárosi áramszolgáltatóban lévő minimális, csak a belterületi ingatlanok értéke után megállapított részesedésének mértékét. Az érvek között szerepelt többek között a budapesti tanácsok, önkormányzatok által finanszírozott közvilágítási berendezések vagyoneértéke is. A döntéshozók az érveket elfogadták és ma a Fővárosi Önkormányzat tulajdonrésze a fővárosi áramszolgáltatóban meghaladja a 10 %-ot.

Napjainkban Magyarországon a közvilágítási berendezések tulajdonlasi igen színes képet mutat: önkormányzati, áramszolgáltatói és egyéb társasági tulajdon is előfordul. Budapesten talán tisztább a kép: a köz- és díszvilágítási berendezések döntő része a társaság tulajdonában van, de ami nincs, azt is a társaság üzemelteti. Ezen utóbbi vagyoneértéke megközelíti az 1 milliárd forintot, amelynek tulajdonjogi rendezése a társaság tulajdonosainak egyeztetése alapján a közeljövőben várható.

A Budapesten üzemeltetett köz- és díszvilágítási berendezések adatai (2006. május)
Közvilágítás:

Fényforrásokszáma: 200914 db

Ebből Na: 77 %, HgL: 1 %, fénycsó: 22 %

Lámpatestekszáma: 168925 db

Beépített villamos teljesítmény: 22.275 kW

Közvilágítási hálózat hossza: 5 342 km
Ebből kábel: 50 %, szabadvezeték: 50 %
Közvilágítási kapcsolószekrények száma: 3 145 db
Díszvilágítás:
Objektumok száma: 170 db
Ebből kiépített: 110 db
Beépített villamos teljesítmény: 1 102 kW

Változások az üzemeltetési gyakorlatban

Szerződés közvilágítás szolgáltatásra

A társaság megalapítását, cégbírószági bejegyzését követően került sor a végleges, határozatlan időre szóló szolgáltatási szerződés megkötésére a Főpolgármesteri Hivatallal. Ebben rögzítésre került többek között a szolgáltatási terület (Budapest teljes, I.-XXIII. kerületekre kiterjedő közigazgatási területe), a saját és idegen tulajdonú közvilágítási berendezések üzemeltetési feladatai, üzem módja, üzemideje, díjszabása, díjszámítása, a fizetési feltételek, a változások követése, valamint a szolgáltatás minőségének ellenőrzési rendszere.

A 2002. január 1-jétől érvényes szerződést eddig csak egyszer kellett módosítani. A változtatás lényege: a közvilágítás szolgáltatás bekapcsolási időpontja a 30 lux vízszintes megvilágítási értéknek megfelelő időpontról a 28 luxnak megfelelő időpontra módosult.

A szerződésben foglalt kötelezettségeiknek a felek az eltelt időszakban eleget tettek. A szerződési feltételek módosítására a "Szindikátusi megállapodás"-ban rögzítetteknek megfelelően az energiatakarékossági célú közvilágítás korszerűsítésre készpénzben átadott 3 milliárd forint üzemeltetési oldalon jelentkező megtérülését követően kerül sor, várhatóan 2007-ben.

Kerületek fokozatos visszavétele

A társaság megalakulását követően folytatta azt a gyakorlatot, hogy egyes területeken külső vállalkozókkal végeztette a napi

operatív üzemeltetési feladatokat. A hatékonysági követelmények miatt fokozatosan, évente két-három kerület visszavételére került, így ma már az összes kerületben - az aluljárók kivételével - saját munkavállalókkal üzemelteti a köz- és díszvilágítási berendezéseket.

Továbbra is igénybe veszi az alvállalkozókat a káresetek, kábelhibák elhárítására, az oszlopfestésre, a búra mosásra, az ajtópótlásra, az érintésvédelmi mérések elvégzésére. Ennek mértéke azonban a jövőben várhatóan csökkenni fog.

Érintésvédelmi felülvizsgálat

A társaság minőségpolitikája alapvető célként határozta meg a közterületeken lévő köz- és díszvilágítási berendezések rendeltetésszerű és biztonságos üzemeltetését. Ebbe szorosan beletartozik az, hogy közterületen lévő berendezések hatásonként érintésvédelemmel rendelkezzenek és ez a tény igazolható legyen. Ezért indított el a társaság egy teljes körű érintésvédelmi felülvizsgálati és javítási programot, amelynek eredményeként ma már elmondható, hogy valamennyi saját tulajdonú fém oszloppal rendelkező hálózatra érvényes, megfelelő minőségű irat áll rendelkezésre. Ezt a munkát a társaság mindenképpen folytatni fogja külső vállalkozó igénybevételevel, mivel a látszatát is el akarja kerülni annak, hogy saját magának állít ki igazolásokat.

Hibacím alapján munkautasítás

Célszerűségi okokból a társaság a fővárosi áramszolgáltatótól rendeli meg a hibacím felvevő szolgáltatást. A központi helyre befutó közvilágítási hibacímek számítógépes hálózaton keresztül jutnak el az illetékes üzemekhez, ahol egy külön program szerint kapják meg a szerelő párok az aznapi feladatot. Ez a zárt rendszer garancia arra, hogy hibacímek nem kallódnak el, igazolni lehet a javítási határidők betartá-

sát, hatékonyan lehet tervezni és ellenőrizni a szerelők napi tevékenységét. A számítógépen tárolt adatok egyfajta bázisát képezhetik a jövőbeni rekonstrukciós terveknek.

Feszültségszabályozás

Az energiatakarékossági célok érdekében széleskörűen alkalmazott gyakorlat különböző típusú készülékek hálózatra telepítése, azonban ezzel a megoldással a társaság igen óvatosan él. Elismeri az önkormányzat azon igényét, hogy a több fényforrásos lámpatestek darabszámának drasztikus csökkenésével a féléjjeles üzemmóddal elérhető költségmegtakarítási lehetőség helyett valamilyen más műszaki megoldás álljon a rendelkezésükre. Önkormányzati igény esetén ilyen berendezések üzemeltetésére a társaság felkészült, nagyobb arányú elterjedése Budapesten a közeljövőben megítélésem szerint nem várható. Jelenleg összesen 115 db LEC típusú feszültség szabályozó üzemel a budapesti közvilágítási hálózaton.

1. Kapcsolószekrény

Megvilágítás mérés

A nagy tömegű, viszonylag olcsón elvégezhető mérés számítógépes kiértékelésével pontos adatokat kaphatunk egyes területek állapotáról, üzemeltetési feladatok elvégzésének aktualitásáról. A szakma

által ismert rendszert a társaság az energiatakarékossági célú korszerűsítési program eredményeinek dokumentálására és üzemeltetési feladatok (gallyazás, búramosás, rekonstrukciós munkák ütemezése) meghatározására használta és használja. A kiértékelési módszer fejlődése további alkalmazási lehetőséget nyithat meg. A minőségi közvilágítás (fény) szolgáltatás irányába történő elmozdulás egyik látványos, jól kommunikálható eleme lehet hamarosan.

Közvilágítási termékválaszték

A tervezői munka segítésére, az üzemeltetési költségek csökkentése, a raktárkészlet, a kezelt anyagok típusának mérséklése miatt a társaság évente meghatározza és kiadja az érvényes közvilágítási termékválasztékot. Ebben rögzíti az elvárásokat és az elvárásoknak megfelelő lámpatest, fényforrás, működtető szerelvény, kapcsoló, kapcsolószekrény, zár, kábel, vezeték, szerelőlap, tartószerkezet típusokat. A rugalmasság jegyében lehetőség van ezekről indokolt esetben eltérni, de itt az indokoltságon van a hangsúly. Tudatosan igen szigorú eljárás, indoklás eredményeként járul hozzá a termékválasztékban nem szereplő anyag alkalmazásához.

Oszlopfestési program, illegális hirdetémények eltávolítása

A közterületeken lévő köz- és díszvilágítási berendezések nappali megjelenése nagymértékben befolyásolja a városképet. Sajnálatos módon a jogszabályi helyzetet kihasználva kerülnek elhelyezésre illegális hirdetémények a közvilágítási oszlopokra. A városkép javítása, az illegális hirdetémények eltávolítása érdekében a társaság minden évben több ezer oszlopon végeztet festést, a területileg illetékes önkormányzat által igényelt RAL szín szerint.

Üzemkészség

Szolgáltatási tevékenységet reprezentáló mutató, amelyet a Főpolgármesteri Hivattal közösen havonta tartott ellenőrzések alapján számolnak ki. Az üzemkészségi mutató 2005-ben 99,2 % volt, ennek további látványos javítása már nem lehetséges.

Évenkénti adatok:

Év:	Üzemkészség:
2000.	98,25 %
2001.	98,50 %
2002.	98,55 %
2003.	98,82 %
2004.	99,11 %
2005.	99,20 %

Karácsonyi díszítő világítások

A társaság leglátványosabb új üzletága a karácsonyi díszítő világítások elkészítése, üzemeltetése. Az ismertséghez alapvetően járult hozzá ez a tevékenység. Ezt a feladatot a társaságnak versenykörnyezetben, közbeszerzési eljárások nyerteseként végzi és kell végeznie a jövőben is. Jellemző területek: Vörösmarty tér, Váci utca, Andrássy út, Batthyány tér, Nagykörút, Bartók Béla út, Baross utca, kerületi városközpontok és néhány vidéki település (Pécel, Érd) kijelölt területei.

2. Karácsonyi díszvilágítás

Különleges berendezések üzemeltetése

Napjainkban már természetes, hogy Budapesten bármilyen világítási feladat jelentkezik közterületen, akkor a társaságot a szervezők megkeresik. Ilyen esemény volt az AVON gyaloglás (rózsaszínű fények a Lánchídon, a Clark Ádám téren), művészi kocka a Roosevelttéren, fény és hangjáték a Ferenciek téren.

A társaság üzemeltet olyan különleges berendezéseket, mint például a Lágymányosi híd, a Nemzeti Színház és környéke.

3. Lánchíd Bakáts téri templom díszvilágítása

Középtávú üzemeltetési stratégia fontosabb elemei

Helyzetelemzés

A társaság Budapesten a közterületen lévő világítások területén napjainkban megkerülhetetlen. Tulajdonában vannak az alapvető hálózati berendezések, megfelelő személyzettel, létesítési és üzemeltetési tapasztalattal rendelkeznek. Kapcsolatrendszerre, tulajdonosi szerkezetére alapján bármilyen típusú világítási feladat megoldására alkalmas. Speciális jellegű műszaki megoldások megvalósítására szerződéses partnerei rendelkezésre állnak. Biztos, stabil vevőkörrel rendelkezik, részben ez a hátránya is, hiszen árbevételének több mint

4. Budai Ciszterci Szent IMRE Gimnázium és Templom

90 %-a egy vevőtől származik. (Ez a vevő a társaság egyik tulajdonosának a hivatala.)

Misszió és jövőkép

A misszió (küldetésnek) arra kell választ adnia, hogy mi az adott szervezet létezésének a célja, milyen értékeket képvisel, milyen elvek alapján működik. A társaság üzemeltetési szervezetének küldetése:

“A rendelkezésre álló erőforrások célirányos, takarékos felhasználásával, a közterületeken elhelyezett köz- és díszvilágítási berendezések rendeltetésszerű és biztonságos üzemeltetésével Budapest világvárosi jellegének erősítése, a nappali és éjszakai városkép esztétikusabbá formálása, az itt élő

5. Corvinus Egyetem

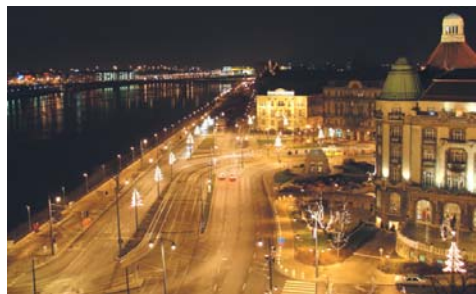

6. Szent Gellért tér és a Duna part

és az ide látogató emberek kényelmét, biztonságérzetét, életminőségét javító (fény)szolgáltatás nyújtása.”

A jövőkép (vízió) az adott szervezet lehetséges és kívánatos jövőbeni állapotát, pozícióját rajzolja fel oly módon, hogy az előrehaladást mérni tudja. A társaság üzemeltetési szervezetének jövőképe:

“Alapvetően a jelenlegi létszámmal, az elért üzemkészségi mutató megtartása mel-

7. Szent József Templom

lett az eddig külső szervezetektől megrendelt szolgáltatások (káresetek, kábelhibák javítása, oszlopfestés, ajtópótlás, buramossa, gallyazás) 40 %-át képesek leszünk saját magunk elvégezni, a fővárosi közlekedés nappali zavarásának csökkentésére a hibák 40 %-át éjszaka javítjuk.”

Stratégiai célok és mutatók. Intézkedési irányok

(A jó cél mindig egy területre vonatkozik, egyszerűen és világosan megfogalmazott, mérhető eredménye van, határidő és felelős tartozik hozzá, jelentsen kihívást, legyen elfo-

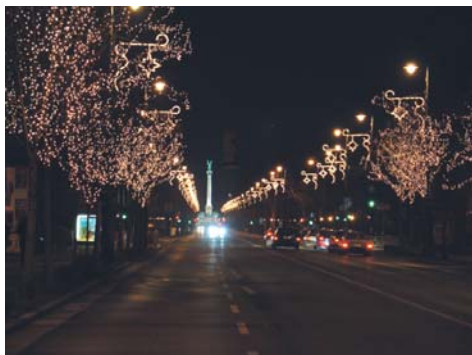
gadható azok számára, akik megvalósítják.)

1. Üzemeltetési létszám (100 fő) megtartása, képzettségi összetételének módosítása az új feladatoknak megfelelően.

Intézkedési irányok: beiskolázások, pályázatok, technikai feltételek megteremtése.

Határidő: 2010. december 31.

Felelős: ügyvezető, üzemeltetési vezető

8. Andrassy út és a Hősök tere

2. Az elért üzemkészségi mutató (99,2 %) megtartása a növekvő feladatok mellett.

Intézkedési irányok: csoportos fényforrás cserék, saját hibacím felderítés növelése, nagy üzemeltetési kockázatot jelentő berendezések szisztematikus cseréje.

Határidő: 2010. december 31.

Felelős: üzemeltetési vezető, üzemvezetők

3. Megrendelt szolgáltatások (káresetek, kábelhibák javítása, oszlopfestés, ajtópótlás, bura mosás, gallyazás) 40 %-át saját szervezettel kell végezni.

Intézkedési irányok: személyi, tárgyi feltételek megteremtése, szerződések módosítása.

Ütemezés: évente 10 %.

Határidő: 2010. december 31.

Felelős: üzemeltetési vezető, üzemvezetők

4. A fővárosi közlekedés nappali zavarásának csökkentésére a közvilágítási hibák 40 %-át éjszaka kell javítani.

Intézkedési irányok: munkaszerződések módosítása, anyagi, technikai feltételek megteremtése.

Ütemezés: évente 10 %.

Határidő: 2010. december 31.

Felelős: üzemeltetési vezető, üzemvezetők

Összefoglalás

A fővárosi köz- és díszvilágítási feladatok teljes körű ellátására 2001-ben létrehozott társaság tevékenységével igazolta a várakozásokat, bebizonyította, hogy a meglévő keretek között is lehet minőségi szolgáltatást nyújtani Budapest lakosainak, az ide látogatóknak.

Végrehajtott egy jelentős energia megtakarítást eredményező korszerűsítési programot, minőségirányítási rendszert vezetett be és tart fenn, az üzemkészségi mutató jelentősen javult. Kapcsolódó szolgáltatásként döntően a társaság végzi a karácsonyi díszítő világítások szerelését, üzemeltetését. Az oszlopfestési programnak köszönhetően érezhetően javult a nappali városképi megjelenés, az illegális hirdetések megszüntetése azonban a jelenlegi jogszabályi környezetben illúzió. Az előírt hatékonyság javulási követelményeknek eleget tett. Rendelkezik középtávú üzemeltetési stratégiával, amelynek következetes megvalósításával a budapesti nappali és esti városkép még rendezettebbé, esztétikusabbá válhat.

Kiss István